

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Zbigniew Kapiński (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Antoni Bojańczyk
SSN Stanisław Stankiewicz

w sprawie **J. Z.**

skazanego z art. 190 § 1 w zw. z art. 12 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 25 marca 2025 r.,

kasacji, wniesionej na korzyść skazanego przez oskarżyciela publicznego,

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 16 września 2024 r., II Ka 415/24

utrzymującego w mocy

wyrok Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim

z dnia 4 marca 2024 r., II K 484/23

**1) na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.
uchyla zaskarżony wyrok i utrzymany nim w mocy wyrok Sądu
Rejonowego w Mińsku Mazowieckim z dnia 4 marca 2024 r., II K
484/23 i na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 w zw. z art. 414 § 1 oraz art.
458, art. 518, art. 537 § 2 k.p.k. postępowanie karne przeciwko J. Z.
umarza;**

**2) obciąża oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego
wydatkami poniesionymi przez Skarb Państwa do kwoty 300
(trzystu) zł;**

Antoni Bojańczyk Zbigniew Kapiński Stanisław Stankiewicz

UZASADNIENIE

Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim nadzorowała postępowanie przygotowawcze z zawiadomienia W. S. o czyny z art. 157 § 1 k.k. i art. 190 § 1 k.k., które miały zostać popełnione przez J. Z..

Postanowieniem Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Mińsku Mazowieckim z dnia 5 września 2022 r. umorzono postępowanie o czyn z art. 157 § 2 kk na podstawie art. 322 § 1 k.p.k. wobec stwierdzenia braku interesu społecznego w objęciu ściganiem z urzędu, natomiast co do dwóch czynów z art. 190 § 1 k.k. na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. wobec stwierdzenia, że czyny te nie zawierają znamion czynów zabronionych.

Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim, po rozpoznaniu wniesionego przez pełnomocnika pokrzywdzonego zażalenia, postanowieniem z dnia 7 listopada 2022 r., II Kp 418/22, uchylił zaskarżone postanowienie w całości i sprawę przekazał Prokuraturze Rejonowej w Mińsku Mazowieckim celem dalszego prowadzenia.

Po ponownym przeprowadzeniu postępowania przygotowawczego Prokurator Prokuratury Rejonowej w Mińsku Mazowieckim, postanowieniem z dnia 17 lutego 2023 r., ponownie umorzył postępowanie w sprawie.

Powyższe postanowienie nie zostało zaskarżone przez pokrzywdzonego ani przez jego pełnomocnika i stało się prawomocne z dniem 3 marca 2023 r.

W dniu 21 marca 2023 r. pełnomocnik pokrzywdzonego wniósł do Sądu Okręgowego w Siedlcach subsydiarny akt oskarżenia przeciwko J. Z. o to, że:

I. w dniu 14 czerwca 2022 r. w miejscowości K., gmina C., powiat m., województwo [...], uderzył W. S. w głowę siekierą działając z zamiarem ewentualnym usiłowania spowodowania u pokrzywdzonego W. S. ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, lecz zamierzonego skutku nie osiągnął, gdyż pokrzywdzony odruchowo uchylił się od ciosu i w wyniku czego doznał obrażenia rany ciętej w okolicy brody po

stronie lewej, tj. o czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.,

II. w okresie od jesieni 2021 r. do wiosny 2022 r. w datach bliżej nieustalonych w miejscowości K., gmina C., powiat m., województwo [...], kierował wobec pokrzywdzonego W. S. groźby karalne w trakcie poszczególnych zdarzeń rzucając w kierunku pokrzywdzonego kamieniem, przykładając pięść do szczęki pokrzywdzonego wypowiadając słowa „ja ci jeszcze wyprostuje tego nochala”, przystawiając ostrze szpadla do szyi pokrzywdzonego wypowiadając słowa „wykończę cię” oraz wypowiadając słowa „będziesz fruwał stąd” wykonał kosa gest koszenia, które to groźby wzbudziły u pokrzywdzonego uzasadnioną obawę, że zostaną spełnione, tj. o czyn z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Sprawę tę następnie Sąd Okręgowy przekazał w trybie art. 35 § 1 k.p.k. do Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim, jako rzeczowo właściwego do rozpoznania sprawy.

Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim, wyrokiem z dnia 4 marca 2024 r., II K 484/23, uznał oskarżonego J. Z. w ramach zarzucanego mu subsydiarnym aktem oskarżenia czynu za winnego tego, że w okresie od nieustalonego dnia jesień 2021 r. do przełomu kwietnia i maja 2022 r. w datach bliżej nieustalonych, w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w miejscowości K. gmina C. kierował wobec pokrzywdzonego W. S. słownie i gestem groźby popełnienia przestępstwa na jego szkodę w ten sposób, że w nieustalonym dniu jesienią 2021 r. przykładając pięść do szczęki pokrzywdzonego groził mu popełnieniem przestępstwa przeciwko zdrowiu, nieustalonego dnia wiosną 2022 r. przystawiając ostrze szpadla do szyi pokrzywdzonego, wypowiadał groźbę pozbawienia życia i następnie wiosną 2022 roku na przełomie kwietnia i maja groził wymienionemu gestem przy użyciu kosa świadczącym o pozbawieniu życia, które to groźby wzbudziły u pokrzywdzonego W. S. uzasadnioną obawę, że zostaną spełnione, czym wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i na podstawie wskazanych przepisów skazał go i na podstawie art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 57b kk wymierzył mu karę grzywny w wymiarze 60 stawek dziennych grzywny, przyjmując wysokość jednej stawki na kwotę 20 zł. Na podstawie art. 46 § 1 kk orzekł wobec oskarżonego obowiązek zapłaty na rzecz oskarżyciela subsydiarnego kwoty 300 zł

tytułem zadośćuczynienia. Zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa opłatę od kary w wysokości 120 zł i obciążył go kosztami procesu w kwocie 40 zł. Zasądził od oskarżyciela subsydiarnego - W. S. 1008 zł, tytułem zwrotu wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika.

Apelację od tego wyroku złożył prokurator oraz obrońca oskarżonego J. Z. . Prokurator zaskarżył wyrok w całości zarzucając obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść wyroku a mianowicie art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., wnosząc o uchylenie wyroku i uniewinnienie oskarżonego (tak w oryginale) J. Z. od popełnienia zarzucanego mu czynu. Z kolei obrońca oskarżonego zarzucił wyrokowi naruszenie prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na treść wyroku – art. 7 k.p.k., art. 5 § 2, art. 7 oraz art. 410 k.p.k. i 7 w zw. z art. 410 i art. 424 § 1 k.p.k., a także błąd w ustaleniach faktycznych. Podnosząc takie zarzuty, obrońca wniósł o zmianę wyroku i uniewinnienie oskarżonego, a ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w Siedlcach, po rozpoznaniu wniesionych apelacji, wyrokiem z dnia 16 września 2024 r., II Ka 415/24 utrzymał w mocy zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim z 4 marca 2024 r., II K 484/23.

Kasację od tego wyroku wniósł prokurator, zaskarżając orzeczenie w całości na korzyść oskarżonego i zarzucając rażące naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, stanowiące jednocześnie bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. mające istotny wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 330 § 2 k.p.k., poprzez prowadzenie postępowania sądowego w sprawie, gdzie oskarżyciel nie miał uprawnienia do złożenia subsydiarnego aktu oskarżenia, albowiem nie wykorzystał on co najmniej dwukrotnie uprawnienia określonego w art. 306 § 1a k.p.k., tj. nie złożył zażalenia na ponowne umorzenie postępowania przygotowawczego przez prokuratora w zakresie czynów co do których złożył przedmiotowy subsydiarny akt oskarżenia, co w konsekwencji doprowadziło do wydania prawomocnego wyroku skazującego J. Z. w sprawie gdzie od początku istniała negatywna przesłanka procesowa wskazana w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.

Podnosząc ten zarzut, prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim i umorzenie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, co umożliwiło rozpoznanie jej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Przepisy Kodeksu postępowania karnego jasno i precyzyjnie określają, kiedy pokrzywdzony może wnieść subsydiarny akt oskarżenia (art. 55 § 1 k.p.k.). Musi on dwukrotnie zaskarżyć postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania lub jego umorzeniu, przy czym drugie z zażaleń (odmiennie od pierwszego z nich) musi być wniesione wyłącznie do prokuratora nadzrędnego (art. 330 § 2 zd. drugie k.p.k.). W razie utrzymania w mocy zaskarżonego postanowienia pokrzywdzony, który co najmniej dwukrotnie wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 lub 1a k.p.k., w tym zaskarżył postanowienie utrzymane w mocy przez prokuratora nadzrędnego, może wnieść akt oskarżenia określony w art. 55 § 1 k.p.k.

W niniejszej sprawie ani pokrzywdzony, ani jego pełnomocnik nie zaskarżyli drugiego postanowienia z dnia 17 lutego 2023 r. o umorzeniu postępowania, które – z uwagi na jego niezaskarżenie – stało się prawomocne.

W takim układzie pokrzywdzony nie nabył w ogóle prawa do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. Wniesiona w jego imieniu przez pełnomocnika skarga oskarżycielska pochodziła więc od nieuprawnionego oskarżyciela. Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim powinien był w takiej sytuacji postępowanie karne umorzyć na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. (już na etapie merytorycznej kontroli oskarżenia – art. 339 § 3 pkt 1 k.p.k.), czego błędnie nie zrobił. Sąd Okręgowy w Siedlcach okoliczność tę powinien był z kolei dostrzec poza podniesionymi w apelacjach prokuratora i obrońcy oskarżonego zarzutami z urzędu (art. 439 § 1 pkt 9 w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.). Tego jednak także nie uczyniono.

Co więcej, zaszłości procesowych związanych z brakiem wypełnienia wymogów upoważniających do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia nie dostrzegli także: 1) występujący już na etapie postępowania przygotowawczego

pełnomocnik pokrzywdzonego (a następnie oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego), który powinien był zaskarżyć powtórnie wydane postanowienie o umorzeniu postępowania, a przy braku jego zaskarżenia – powinien był nie wnosić oskarżenia; 2) obrońca oskarżonego w sporządzonym przez niego środku odwoławczym i 3) prokurator przekazujący Sądowi Rejonowemu akta, a także wnoszący apelacje.

Z uwagi na błędy obu orzekających w sprawie Sądów przeprowadzono zbędnie dwuinstancyjne postępowanie karne. Pomocny w tej mierze nie okazał się być także prokurator, który zdecydował się na podjęcie czynności wyłącznie po wydaniu przez Sąd Rejonowy wyroku skazującego, wnosząc apelację na korzyść oskarżonego, jednak wyłącznie z zarzutami zmierzającymi do wykazania niewinności oskarżonego, nie dostrzegając w ogóle kwestii niedopuszczalności procesu.

Podobnie ma się rzecz z obrońcą oskarżonego, który przystąpił do sprawy po wydaniu wyroku przez Sąd pierwszej instancji. We wniesionym środku odwoławczym nie podniesiono zarzutu naruszenia art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. (art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.), co pozwala sądzić, że kwestia ta w ogóle nie była przedmiotem analizy przez obrońcę. W tej sytuacji trudno uznać, że obrońca oskarżonego w sposób należyty reprezentował interesy oskarżonego w tej sprawie.

To samo trzeba odnieść do pełnomocnika pokrzywdzonego, a następnie oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego, który nie zaskarżając do prokuratora nadrzędnego ostatniego postanowienia o umorzeniu postępowania, pozbawił pokrzywdzonego możliwości skutecznego wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. Było to pierwszym błędem. Drugim było wniesienie w tej sytuacji aktu oskarżenia, co naraziło pokrzywdzonego ostatecznie na konieczność ponoszenia zbędnych wydatków związanych z jego reprezentacją przez pełnomocnika, kosztów procesu, a także – jeżeli takie zostaną w przyszłości orzeczone – wydatków związanych z ustanowieniem przez oskarżonego obrońcy.

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy, z mocy art. 537 § 2 k.p.k. i art. 535 § 5 k.p.k., orzekł jak w wyroku. O kosztach orzeciono na podstawie art. 632 pkt 1 w zw. z art. 640 § 1 i 2 k.p.k.

[J.J.]

[r.g.]

Antoni Bojańczyk Zbigniew Kapiński Stanisław Stankiewicz